

Lausunto

23.5.2022

VN/724/2022

VN/724/2022-VM-9

Ympäristöministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosiksi 2023-2027 annettavasta laista

Ympäristöministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista. Lailla säädettäisiin asumisneuvontaan mm. myönnettävän valtionavustuksen käyttötarkoituksesta, hyväksyttävistä kustannuksista, avustuksen myöntämisen edellytyksistä, hakemisesta, muutoksenhausta ja viranomaisen tehtävistä.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna esitysluonnoksen lähtökohtaa, että asumisneuvonnan kehittämistä ja vakiinnuttamista jatkettaisiin avustusten tukemana ilman asumisneuvontatoiminnan säätämistä kuntien tai hyvinvointialueiden lakisääteiseksi tehtäväksi. Asumisneuvonnan lakisääteistämiseen liittyviä ongelmia on kuvattu esitysluonnoksen jaksossa 5.1.

Kuntien tehtävät voidaan kuntalain (410/2015) 7 §:n mukaisesti jakaa kuntien lakisääteisiin tehtäviin (erityinen toimiala), kuntien sopimuksen perusteella hoitamiin tehtäviin (toimeksiantotehtävät) sekä kuntien itsehallintonsa nojalla itselleen ottamiin tehtäviin (yleinen toimiala). Hyvinvointialueiden tehtävistä on säädetty hyvinvointialuelain (611/2021) 2 luvussa. Hyvinvointialueet voivat lakisääteisten tehtäviensä lisäksi ottaa hoitaakseen niitä tukevia tehtäviä (rajattu yleinen toimiala).

Valtiovarainministeriö katsoo, että esitysluonnoksen mukaisella, avustuksella tuettavalla asumisneuvonnalla tarkoitettaneen lähinnä kuntien yleisen toimialan puitteissa harjoitettavaa toimintaa, jolla kuitenkin on liittymäkohtia kuntien (ja jatkossa hyvinvointialueiden) lakisääteisiin tehtäviin. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan kuvata, miten kuntien hyvinvointialueilta hankkimat asumisneuvontapalvelut (lakiehdotuksen 3 §) suhtautuisivat hyvinvointialueiden toimialaan ja miltä osin hyvinvointialueet voisivat tuottaa tällaisia palveluita kunnille. Vaikka kuntien ja hyvinvointialueiden tulee aina itse arvioida, onko niiden mahdollista harjoittaa tiettyä toimintaa toimialansa puitteissa, kysymystä asumisneuvontatoiminnan luonteesta ja sen sijoittumisesta yhtäältä kuntien ja toisaalta hyvinvointialueiden toimialan piiriin tulisi kuvata ja arvioida hallituksen esityksessä tarkemmin. Tällä tavoin voitaisiin tukea kunnissa ja hyvinvointialueilla asiasta tehtävää arviointia sekä selkeyttää kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnan rajapintojen muodostumista. Tämä kysymys voi nousta esiin myös Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen arvioidessa lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin vaatimuksen täyttymistä (avustusta ei myönnetä sellaiseen palveluun, joka muun lain nojalla kuuluu viranomaisen tehtäväksi). Lisäksi hallituksen esityksessä tulisi kuvata, miten kuntien tarjoamia ja mahdollisesti muilta kunnilta, hyvinvointialueilta, omistamiltaan yhteisöiltä tai yksityisiltä toimijoilta hankittavia asumisneuvontapalveluita on tulkittava suhteessa EU-oikeuden valtioneuvoston päätöksiin (esitysluonnoksen s. 8) sekä niihin liittyviin kuntalain ja hyvinvointialuelain säännöksiin kunnan tai hyvinvointialueen toiminnasta kilpailutilanteessa markkinoilla.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asumisneuvontaa koskevista avustuksista ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki. Tätä on perusteltu eduskunnan edellyttämällä lailla säätämällä sekä avustuksille perustetulla talousarvion momentilla (esitysluonnoksen s. 29). Normaali käytäntö kuitenkin on, että tällaisissa tapauksissa avustusten myöntämistä ja käyttöä koskevista tarkemmista edellytyksistä säädetään valtionavustuslain nojalla annettavassa asetuksessa. Kyseessä oleva lakiehdotus ei sisältäne sellaisia säännöksiä, jotka poikkeavat valtionavustuslaista ja joiden vuoksi erillislaki olisi asiassa tarpeen.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen 4 §:n mukaan kunnille myönnettäisiin avustusta enintään 80 % hyväksyttävistä kustannuksista. Vuoden 2021 loppuun asti Valtion asuntorahastosta rahoitettiin asumisneuvontaa valtion tukemissa vuokra-asunnoissa enintään 35 %:lla kustannuksista. Kuluvalle vuodelle em. avustusmäärä nostettiin 60 prosenttiin, jolloin se yhtenäistettiin laajennetun asumisneuvonnan kanssa. Esitysluonnoksessa siis kuluvan vuoden avustuksen määrää nostettaisiin vielä 20 prosenttiyksiköllä, ja verrattuna vuoden 2021 avustukseen se olisi jopa 45 prosenttiyksikköä korkeampi. Selkeää perustelua korotukselle ei ole esitetty. Esitysluonnoksen sivuilla 17-18 annetaan ymmärtää, etteivät kunnat olisi hakeneet kuluvan vuoden avustusta johtuen liian korkeasta omarahoitussuudesta. Tätä arviota ei kuitenkaan tue esitysluonnoksen sivulla 17 oleva taulukko, jossa esitellään asumisneuvonta-avustuksen käyttöä vuodesta 2018, jolloin avustusprosentti on ollut 35 %. Tosiasiallisempi perustelu löytynee kuntien talousarvioaikatauluista ja asumisneuvonnan lakisääteistämiseen liittyneestä epävarmuudesta. Valtiovarainministeriö pitää 80 prosentin avustusosuutta liian korkeana etenkin ottaen huomioon, että asumisneuvonnasta on todettu syntyvän säästöjä mm. vähentyneiden häätöjen muodossa. Valtiovarainministeriöllä on epäselvää, miksi asumisneuvonta ei siitä syntyvistä säästöistä ja muista hyödyistä huolimatta ole vakiintunut. Valtiovarainministeriö ei kuitenkaan katso, että korkea avustusprosentti olisi omiaan vakiinnuttamaan asumisneuvontatoimintaa. Pikemminkin se lisää itsessään kannattavan toiminnan riippuvuutta valtionavustustoiminnasta.

Valtiovarainministeriö pitää kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta sinänsä perusteltuna sitä, että asumisneuvontaa laajennetaan kattamaan myös muut kuin valtion tukemassa asuntokannassa asuvat henkilöt (3 §). Ongelmalliseksi tilanne kuitenkin muodostuu, jos esitetty malli johtaa siihen, että yksityisen vuokranantajan rahoittama asumisneuvonta siirtyy jatkossa tosiasiallisesti valtion rahoitettavaksi. Se ei olisi julkisten varojen tehokasta ja tarkoituksenmukaista käyttöä ottaen huomioon, että asumisneuvontatoiminnasta syntyvät säästöt hyödyttävät yksityistä vuokranantajaa. Asiassa on otettava huomioon myös EU-oikeuden valtioneuvoston ja kilpailuneutraaliteettisääntelyn asettamat vaatimukset.

Esitysluonnoksessa avustusta voitaisiin myöntää 5 §:n mukaisesti ensisijaisesti asumisneuvontapalvelun tuottamiseen tai olemassa olevan palvelun laajentamiseen ja kehittämiseen. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna sitä, ettei avustusta myönnetä olemassa olevan asumisneuvonnan tukemiseen. Sillä ei olisi lisäarvoa nykytilanteeseen nähden, eikä vastaisi lain tarkoitusta uuden toiminnan kehittämisestä. Lisäksi valtiovarainministeriö viittaa asumisneuvonnasta syntyviin säästöihin, jotka hyödyttävät eri toimijoita jo nykytilanteessa. Em. pykälän 1 momentin sanamuoto ”ensisijaisesti” on kuitenkin tulkinnanvarainen, ja jättää epäselväksi, voidaanko toissijaisesti kuitenkin tukea myös olemassa olevaa asumisneuvontaa. Kyseinen tulkinnanvaraisuus olisi tarpeen jättää pykälästä pois.

Valtiovarainministeriö toteaa lopuksi, että esitysluonnokseen liittyvä määräraha, 4,3 miljoonaa euroa vuodessa, sisältyy vuosien 2023-2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan. Koska esityksellä olisi vaikutuksia talousarviomomentin päätösosaan, on kyseessä esitysluonnoksessa mainitulla tavalla ns. budjettilaki, joka tulee antaa talousarvioesityksen aikataulussa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika NiemeläNimenselvennys

Jakelu YM Ympäristöministeriö
YM RYMO Lähiympäristö ja asuminen -yksikkö, Matleena Haapala

Tiedoksi VM KAO Hallinto- rakenne ja talousyksikkö, Ville Koponen
VM BO Finanssipolitiikan yksikkö, Armi Liinamaa

VN/724/2022-VM-9

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: